

49416

Sevda Karaca
Gaziantep Milletvekili
Emek Partisi Genel Başkan Yardımcısı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Milli Eğitim Bakanı Yusuf Tekin** tarafından Anayasa'nın 98, TBMM İç Tüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.
18.09.2026

Sevda Karaca
Gaziantep Milletvekili

Mesleki Eğitim Merkezleri (MESEM), çocukların ve gençlerin mesleki eğitim almasını amaçlayan bir eğitim modeli olarak sunulmaktadır. Ancak sahadan elde edilen veriler, MESEM'e devam eden öğrencilerin önemli bir bölümünün uzun çalışma saatleri, düşük ücretler, iş kazaları ve baskıyla karşı karşıya kaldığını; çocukların ücretsiz çalıştırılmaktan başka bir işlevi olmadığı görülmektedir.

Emek Gençliği tarafından Temmuz ve Ağustos 2026 aylarında İstanbul, Ankara, İzmir, Gaziantep, Eskişehir, Kocaeli ve Diyarbakır'da 530 çocuk ve genç işçiyle yüz yüze araştırma gerçekleştirmiştir. Katılımcıların 296'sı 18 yaşın altında, 23'ü 15 yaşından küçüktür; bunların 5'i ise 14 yaşın altındadır. 18 yaşının altındakilerden 172 katılımcı MESEM öğrencisi olarak yer alırken 69 katılımcı herhangi bir eğitim kurumuna devam etmediğini, yalnızca çalıştığını belirtmiştir.

Araştırmanın MESEM'e ilişkin ortaya koyduğu çalışma koşulları özetle şöyledir:

- Öğrencilerin yaklaşık yüzde 86'sının günde ortalama en az 9 saat çalıştığı hesaplanmaktadır. Haftalık çalışma günü yanıtlarına göre ise yaklaşık yüzde 93'ü haftada en az 5 gün çalıştığını belirtmektedir.
- Öğrencilerin yaklaşık yüzde 60'ı en az bir kez yaralanma veya sağlık sorunu yaşadığını; yüzde 38,2'si ise bu tür bir durumla ayda en az bir kez karşılaştığını bildirmiştir. Yüzde 14,6'sı haftada en az bir kez yaralanma veya sağlık sorunu yaşadığını söylemektedir.
- Bir iş kazası durumunda "kimseye söylemem/çalışırım" diyen öğrencilerin oranı yüzde 20,8 iken yasal bildirim veya tutanakten söz edenlerin oranı yalnızca yüzde 2,8'dir.
- Öğrencilerin işyerlerinde en fazla değiştirmek istediği konular ücretler, çalışma saatleri ve usta/ustabaşı davranışlarıdır.
- Öğrencilerin yüzde 28,7'si kazandığı parayı en çok ailesine verdiğini belirtmiştir.
- Öğrencilerin yüzde 30,3'ü yıllık izin hakkını kullanamadığını, yüzde 64,6'sı ise işe gidiş-geliş yol ücretinin karşılanmadığını belirtmiştir.

İletişim : 0312 420 60 22-23

Faks : 0312 420 22 96

E-Posta : sevdakaraca@tbmm.gov.tr

Adres : Halkla İlişkiler Binası 2. Kat B Blok Oda No: 22 TBMM/ANKARA

Araştırmaya katılan gençlerden birinin “Biz öğrenci gibi değil normal işçiler gibi çalıştırılıyor”, bir diğerrinin ise “Düşük ücret ile iş öğrenmeyip amelelik yapıyorum” sözleri de öğrencilerin kendi çalışma deneyimlerine ilişkin değerlendirmelerini ortaya koymaktadır. Bakanlığın resmi bilgilendirmesinde MESEM öğrencilerinin haftada bir gün okulda teorik, dört gün işletmede pratik eğitim aldığı ve beceri eğitiminin haftalık 32 saat ve dört gün olarak uygulandığı; günlük sürenin 8 saati aşmayacak şekilde planlandığı belirtilmiştir. Buna karşılık araştırmanın MESEM öğrencilerinin tamamına yakınının haftada en az 5 gün ve günde en az 9 saat çalıştığını bildirmesi, fiilî çalışma sürelerinin nasıl denetlendiği sorusunu ortaya çıkarmaktadır.

Bu bağlamda;

1. Bakanlığınız MESEM kapsamında işletmelerdeki beceri eğitiminin haftalık 32 saat ve günlük en fazla 8 saat olması gerektiğini belirtmesine rağmen, araştırmaya katılan MESEM öğrencilerinin yaklaşık yüzde 86’sı günde en az 9 saat çalıştığını ifade etmektedir. Bakanlığınızın belirlediği sürelerin yaygın biçimde aşılmasına rağmen bu uygulamaların önlenememesi, MESEM öğrencilerinin fiilen ucuz iş gücü olarak çalıştırılmasına göz yumulduğu anlamına gelmemekte midir? Öğrencilerin günlük ve haftalık çalışma süreleri hangi yöntemle ve hangi sıklıkla denetlenmektedir; mevzuata aykırı biçimde uzun süre öğrenci çalıştırdığı tespit edilen kaç işletmeye bugüne kadar yaptırım uygulanmıştır?
2. MESEM öğrencilerinin işletmelerde geçirdiği sürenin gerçekten mesleki eğitim kapsamında mı, yoksa işletmenin olağan üretim ve hizmet faaliyetinin bir parçası olarak mı geçtiği Bakanlığınız tarafından nasıl denetlenmektedir? Öğrencilerin eğitim programlarıyla ilgisi bulunmayan işlerde çalıştırılması, MESEM’in mesleki eğitim adı altında işletmelere düşük maliyetli iş gücü sağlayan bir modele dönüşmesine yol açmamakta mıdır? 2022-2026 yılları arasında öğrencileri eğitim programı dışında çalıştırdığı tespit edilen kaç işletme bulunmaktadır; bu işletmelere hangi yaptırımlar uygulanmış ve kaçıyla yapılan MESEM sözleşmesi sonlandırılmıştır?
3. Bakanlığınızın TBMM’ye 23 Haziran 2026 tarihinde sunduğu resmî yanıtta, MESEM uygulamasının başladığı 2016 yılından itibaren 3.080 iş kazası meydana geldiği ve 13 öğrencinin yaşamını yitirdiği bildirilirken; 3 Eylül 2026 tarihli resmî yanıtınızda yalnızca 2025 ve 2026 yıllarında 9.950 iş kazası meydana geldiği ve 37 öğrencinin yaşamını yitirdiği belirtilmiştir. Çocukların uğradığı iş kazaları ve yaşamını yitiren öğrenciler konusunda aynı Bakanlığın üç aydan kısa süre içinde birbiriyle bu ölçüde çelişen veriler açıklaması, MESEM’de yaşanan iş kazalarının sağlıklı ve şeffaf biçimde kayıt altına alınmadığını göstermemekte midir? Bakanlığınızın güncel ve resmî verisi hangisidir?
4. 3.080’den 9.950’ye, 13 ölümden 37 ölüme çıkan bu fark hangi kayıtların sonradan dahil edilmesinden kaynaklanmaktadır? Bakanlığınız bugüne kadar kamuoyuna eksik veri mi açıklamıştır; yoksa MESEM öğrencilerinin uğradığı iş kazalarını ve ölümleri güncel olarak takip edebilecek merkezi bir kayıt sistemine sahip değil midir?
5. 2022, 2023, 2024, 2025 ve 2026 yıllarında ayrı ayrı kaç MESEM öğrencisi iş kazası geçirmiş, kaç öğrenci yaralanmış ve kaç öğrenci yaşamını yitirmiştir? Bu öğrencilerin kaçının 18, kaçının 16 yaşından küçük olduğunun; verilerin il ve sektör bazında açıklanması mümkün müdür?
6. Bakanlığınızın açıkladığı verilere göre 2024 yılı sonuna kadar incelenen 253 bin 940 işletmeden 23 bin 252’siyle sözleşmenin sonlandırılmasının nedenleri nelerdir? Sözleşmesi sonlandırılan işletmelerin kaçında uzun çalışma süresi, iş sağlığı ve güvenliği ihlali, öğrencinin alanı dışında çalıştırılması, ücret ihlali veya fiziksel/psikolojik kötü muamele tespit edilmiştir?

7. MESEM öğrencileri için işletmelerce ödenebilecek en az ücretin tamamının devlet katkısı olarak işletmelere geri ödendiği dikkate alındığında, 2022-2026 yılları arasında işletmelere toplam ne kadar kamu kaynağı aktarılmıştır? Bu tutarın yıllara, sektörlerle ve işletme büyüklüklerine göre dağılımı nedir? Mevzuata aykırı çalışma koşulları tespit edilen işletmelerin devlet katkısı kesilmekte midir; bu nedenle desteği kesilen kaç işletme vardır?
8. MESEM öğrencilerinin işletmelerde uzun sürelerle çalışmasına karşın düşük ücret aldığı yönündeki bulgular karşısında, öğrenci ücretleri ile fiilî çalışma süreleri arasındaki ilişkiye dair Bakanlığınız tarafından yapılmış bir inceleme bulunmakta mıdır? MESEM öğrencilerinin ücret ve sosyal haklarının artırılmasına yönelik bir düzenleme planlanmakta mıdır?
9. MESEM grubundaki gençlerin yaklaşık yüzde 60'ının en az bir yaralanma veya sağlık sorunu bildirmesi, yüzde 38,2'sinin bu tür durumları ayda en az bir kez yaşadığını söylemesi ve yüzde 20,8'inin iş kazası halinde "kimseye söylemeden çalışacağını" belirtmesi karşısında, bildirilmeyen ve kayıt dışı kalan iş kazalarının gerçek boyutunun belirlenmesine yönelik Bakanlığınızın bir çalışması var mıdır? Öğrencilerin işveren ve usta öğreticiden bağımsız olarak başvurabileceği bir ihbar ve şikâyet mekanizması bulunmakta mıdır?
10. MESEM öğrencilerinin yüzde 30,3'ünün yıllık izin kullanmadığını, yüzde 64,6'sının yol ücretini kendisinin karşıladığını gösteren araştırma sonuçları hakkında Bakanlığınız herhangi bir inceleme yapacak mıdır? Öğrencilerin ulaşım, dinlenme ve diğer sosyal haklarının güvence altına alınmasına yönelik bir düzenleme planlanmakta mıdır?
11. MESEM öğrencilerinin işyerlerinde usta veya ustabaşlarının davranışlarını değiştirmek istedikleri başlıca sorunlardan biri olarak göstermeleri dikkate alındığında, son beş yılda Bakanlığınıza öğrencilerin fiziksel şiddet, hakaret, tehdit, baskı veya psikolojik kötü muameleye maruz kaldığı yönünde kaç şikâyet ulaştırmıştır? Bu şikâyetler sonucunda kaç işletmeye yaptırım uygulanmış veya kaç işletmenin öğrenci çalıştırma yetkisi kaldırılmıştır?
12. Araştırmada 69 genç herhangi bir eğitim kurumuna devam etmediğini ve yalnızca çalıştığını belirtirken, MESEM grubundaki gençlerin yüzde 28,7'si kazandığı parayı en çok ailesine verdiğini ifade etmektedir. Çocukların ve gençlerin ailelerinin geçim ihtiyacı nedeniyle erken yaşta ücretli çalışmaya yönelmesinin önlenmesi, eğitimde kalmalarının sağlanması ve ihtiyaç sahibi öğrencilere karşılıksız burs ve sosyal destek verilmesinin yaygınlaştırılması amacıyla Bakanlığınızın yürüttüğü bir çalışma bulunmakta mıdır?
13. MESEM uygulamasının öğrencilerin eğitim hakkı, çalışma süreleri, ücretleri, iş kazaları ve işletmelerdeki fiilî çalışma koşulları üzerindeki sonuçlarını değerlendiren bağımsız ve kapsamlı bir etki değerlendirmesi yapılmış mıdır? MESEM'in mevcut yapısının gözden geçirilmesi ve çocukların mesleki eğitimlerinin ağırlıklı olarak kamu okullarındaki yeterli atölye, laboratuvar, öğretmen ve eğitim altyapısı üzerinden yürütülmesini sağlayacak kamusal mesleki eğitimin artırılmasına yönelik bir program bulunmakta mıdır?